

Biblioteka
KYKLOS

TIM *press*

Biblioteka
KYKLOS

PIERRE-ANDRÉ TAGUIEFF
Antisemitizam

Naslov izvornika
L'antisémitisme

© Presses Universitaires de France, 2015

© za hrvatsko izdanje:
TIM press d.o.o., Zagreb
Tel.: 01 611 97 13; Faks: 01 611 97 14
E-mail: tim.press@tim-press.hr
www.tim-press.hr

Sva prava pridržana

ISBN 978-953-8075-23-0

PIERRE-ANDRÉ TAGUIEFF

Antisemitizam

S francuskoga prevela

Vanda Kušpilić

Bibliografiju prevela i dopunila

Jelena Butković

Zagreb, 2017.

Sadržaj

Uvod	7
Prvo poglavlje Pitanje riječi: “antižidovski rasizam” i “antisemitizam”	11
Drugo poglavlje Judeofobija i antižidovske konfiguracije	17
Treće poglavlje Nasilje i načini racionalizacije	27
Četvrto poglavlje Od antijudaizma do antisemitizma	35
I. – “Antisemitizam”: nova riječ u 1879. godini i njene ideološke implikacije	36
II. – Antisemitizam prema Marru	40
III.– “Židovska Francuska” – Drumontov pogled	43
Peto poglavlje Kontinuiistička vizija judeofobije kroz povijest	47
Šesto poglavlje Veliki antižidovski mitovi	55
I. – Optužba za ritualno ubojstvo	58
II. – Optužba za zavjeru	62

Sedmo poglavlje	
Optužbe protiv židova:	
opisati, razvrstati, razložiti	67
I. – Tri tipa judeofobnih tvrdnji	67
II. – “Žrtveni jarac”: upitan model	70
Osmo poglavlje	
Poblje definirati antisemitizam	75
I.– Antisemitizam i judeofobija: dati definiciju	75
II. – Nevidljivi Židov: opsesija modernih antižidova	81
Deveto poglavlje	
Antisemitizam i judeocid	87
I. – Eliminacija po etapama	88
II. – Prema istrebljenju	95
III. – “Konačno rješenje” i “otkupiteljski” antisemitizam	100
Deseto poglavlje	
Suvremene metamorfoze judeofobije	105
I. – Mit o “svjetskoj cionističkoj zavjeri” i radikalni islamizam	106
II. – Negacionizam, konspiracionizam i radikalni anticionizam	115
Zaključak	123
Bibliografija	127
O autoru	141

UVOD

Posljednja dva desetljeća XIX. stoljeća riječ “antisemitizam” upotrebljava se u većini zapadnih zemalja kao generički pojam koji označava skup diskursa, predodžbi i vjerovanja, institucionalnih praksi i oblika koji, promatrani kroz povijest, imaju tu zajedničku crtu da očituju neprijateljstvo spram Židova, njihovih religijskih vjerovanja i njihova načina života. To se neprijateljstvo društveno očituje diskriminacijom ili progonima s namjerom da ih se ponizi, terorizira, izolira ili protjera. Ono je promjenjiva intenziteta, društvene vidljivosti i ideološke prihvatljivosti. Često je, kod pojedinačnih aktera, pomiješano sa strahom ili fobijom, mržnjom, resantimanom ili prezirom, u različitoj mjeri. Kao što je zapisao Jean-Paul Sartre u svojim *Promišljanjima o židovskom pitanju* (1946.), antisemitizam je “ujedno i strast i pogled na svijet” (Sartre, 1954, str. 19).

Netrpeljivost prema Židovima očituje se diskursom kojim se šire lažne optužbe i pronose zlokobne glasine

ili klevetnička prokazivanja. U zapadnom antisemitizmu proizašlom iz kršćanske kulture prevladava mržnja. U XX. stoljeću ta se ideologizirana antižidovska mržnja proširila po cijelome svijetu, a integrirala osobito u komplotističke doktrine (Taguieff, 2013a). Iako su u muslimanskom svijetu tradicionalni stavovi spram Židova, kojima je pridodan i status *dhimmi* (što ih čini građanima drugog reda), prije izražavali prezir (Lewis, 1989, str. 49-50), kulturni transfer europskih antižidovskih stavova (od ritualnog ubojstva do međunarodne židovske zavjere) banalizirao je mržnju, koja je postala povod djelovanju u borbi protiv Izraela i “svjetskog cionizma” o kojem fantaziraju islamistički pokreti (Herf, 2007; Taguieff, 2010). Kao objekti mržnje, Židovi su pretvoreni u neprijatelje koji utjelovljuju moć činjenja zla. Dakle, demonizirani su (Poliakov, 2006; Wistrich, 2003). Polazeći od činjenice da antisemit “može poistovjetiti Židova s duhom zla” (Sartre, 1954, str. 46), odnosno s likom Sotone, Sartre zaključuje da je antisemitizam “izvorno maniheizam” koji “stanje svijeta tumači borbom načela Dobra i načela Zla” (*ibid.*, str. 47). Alternativa je nepremostiva: “Nezamislivo je nešto što bi pomirilo ta dva načela: jedno mora pobijediti, a jedno će biti uništeno” (*ibid.*). Antižidovsko poimanje svijeta je katastrofističko, odnosno apokaliptičko (Cohn, 1967). Apokaliptična vizija velike konačne bitke bila je i u srži hitlerizma (Wistrich, 1985; Burrin, 2004; Longerich, 2008.).

Riječ “antijudaizam” naročito se koristi kako bi označila odbacivanje Židova (kao naroda, etnije ili nacije) i judaizma (kao religije i oblika kulture), utemeljeno na teološko-religijskim argumentima, u prvom redu kršćanskoga podrijetla. Neki autori razlikuju antijudaizam – neprijateljstvo

na religijskoj osnovi – od antisemitizma kao neprijateljstva na rasnoj, rasijalističkoj ili rasističkoj osnovi, do te mjere da potvrđuju razliku u naravi i diskontinuitet između prvog i drugog. S tog gledišta, antisemitizam se definira kao skup kontradiktornih negativnih reakcija na emancipaciju Židova. On se, dakle, javlja kao proizvod modernoga doba. Antisemiti se, naime, kolebaju između dviju pozicija: s jedne strane, zahtijevaju potpunu asimilaciju Židova, pri čemu bi, dakle, potonji trebali prestati biti Židovi da bi bili prihvatljivi, a s druge strane, izjašnjavaju se protiv asimilacije, jer Židovi su predrukčiji da bi se mogli asimilirati.

Neprijateljstvo prema Židovima također može poprimiti dva različita oblika koji, radikalizirani, ilustriraju s jedne strane judeofobiju univerzalističkog tipa, utemeljenu na poricanju židovskog identiteta i, s druge strane, judeofobiju diferencijalističkog tipa koja podrazumijeva poricanje čovječanstva time što isključuje Židove iz ljudske vrste. Oni su osuđeni na to da ili nestanu kao židovi (logika potpune asimilacije, u kojoj se može opaziti nepriznati rasizam) ili da nestanu s lica Zemlje (rasistička logika fizičke eksterminacije). Shvaćen kao strogo moderan fenomen, antisemitizam je obilježen društvenim, ekonomskim i političkim komponentama kao i rasističkim načinima legitimacije, koji dolaze na mjesto teoloških ili religijskih racionalizacija svojstvenih tradicionalnom antijudaizmu (Arendt, 2002, str. 219-366).